

faig en aquesta zona. Observant el mapa del vol. VII, p. 72, deduïm que aquest punt coincideix amb la *Faia-da de Malpàs*, 4 o 5 km. al SSE. del Pont de Suert. Malgrat aquesta única referència, la toponímia ens demostra que la planta hi ha tingut una presència força considerable.

La part més occidental d'aquest territori s'uneix a la zona de conservació dels descendents de FAGUS —*fau, fabo*—, que va des de la Vall de Barravés fins a la Vall d'Echo ocupant gairebé tot el Pirineu aragonès. Més enllà, els bascos *pago, fago* 'faig' són testimoni d'un antic manlleu al llatí. Desbordant per la vessant francesa, es recullen descendents de FAGUS en el bearnès, el carcinès i el llemosí (cf. *DECat* III, 849b). Veurem en primer lloc els noms de l'Alta Ribagorça, pertanyents ja a la banda d'Aragó, i després assenyalarem alguns noms de contrades més orientals, que no podem descartar que siguin relíquies de l'antic substantiu llatí:

El Fau de Sarrado. Lloc on hi havia un faig de gran renomada, a Castanesa, nom recollit per Jesús Martín el 1994. *Fau* és mot ben viu actualment i és germà de l'arag. *fabo*, que conserva encara la seva vigència a la Vall de Tena i al Sobremonte d'Osca.¹ Com a toponim *Fabo* està documentat a Betés, Yosa, Panticosa i Sallent.

D'aquí derivats collectius en *-ar*.

El Favar. Indret sobre el poble de Bonansa (Terrado, 1991). *Pron. pop.*: *faýá*. És preciosa aquesta forma, que ens garanteix l'estat primitiu del derivat abans de la consonantització de la vocal. Tot sembla indicar que no hem de partir de **favo*, sinó de *fau* a l'hora d'explicar aquest derivat. Gairebé en la mateixa latitud uns 20 km. més a ponent es troba *La Favosa*, costera a la falda del Turbó, en la vessant que mira a l'Ésera. Ja quasi no és un indret del nostre domini lingüístic, que allí tot just comença. El mapa de l'Alpina localitza el lloc cap a la cota de 1900 m., entre els termes de Lleret i «Padarniu». Comença aquí una àrea de derivats en *-osa* que s'estén per bona part de l'Alt Aragó.

La Favar de Monet. Indret a Betesa (Alta Ribagorça occidental), entre el poble i casa Francino. *Pron. pop.*: *fabá de monét*. No es té el record que hi hagi hagut cap hort de faves. És probable, per tant, que estem enfront d'un derivat de *fau*. A la zona alta del terme de Betesa, en l'antic agregat d'Ovis, hi resten tan sols quatre o cinc faigs. La presència del faig devia ser més important altre temps, amb anterioritat a la repoblació forestal que va supllantar les espècies locals per pins.

El Favaret. Indret a Benifons (Alta Ribagorça occidental). És lloc de cultius prop del poble (Jesús Martín, 1994). Aquí estem ja en el dubte de si es tracta de FAGUS o de FABA. Tampoc sabem si es refereix a una zona de faig el nom *Favar* recollit a Malpàs, Alta Ribagorça. No hem de descartar que es relacionin aquests noms amb el ll. FABA 'fava', que antigament va designar qualsevol espècie de lleguminosa.

Tal volta l'àrea dels derivats de FAGUS s'hagi estès en el passat molt més cap a llevant. Així semblen indicar-ho tres noms antics, dos de l'Alt Urgell i un de la Garrotxa:

Fau, Coll de ~. Topònim situat en la zona de Montanissell i Sallent (Urgellet). El coneixem tan sols gràcies a l'*Espill de Castellbò*: «--- e va dit terme a la Rocha Ferma, e d'equí puie a la ecclésia de Sanct Martí e d'aquí tira al serrat deçà *Coll de Fau*, e puge tota serra amunt, aygua vessant, e ix al coll de Sellent» (Pere Tragó, *Espill de Castellbò*, ed. de C. Baraut, p. 35).

Faus, Coll de ~. Al terme d'Estamariu (Alt Urgellet). No es pot confondre amb el topònim anterior, car aquest es troba molt més al NNE., prop ja del límit amb la Cerdanya. La nostra font és també l'*Espill de Castellbò*: «E partint d'aquí davalle au [?] torrent de Llanerera, e travessa lo torrent per lo obach ençà, per un carreró que hi ha, e hix al *coll de Faus*» (Pere Tragó, *Espill de Castellbò*, ed. de C. Baraut, p. 78).

Fau, Santuari del ~. En el límit entre els termes d'Albanyà i Maçanet (Alt Empordà). El nom s'aplica també a la muntanya adjacent: «El cim del Fau s'aixeca enlairat en la serra de son nom, que es dona la mà a llevant ab la serra de Mondeva, ix a Ponent ab l'alterós puig de les Gavarres o dels Horts» (cf. Cèsar A. Torras, *Garrotxa*, p. 199). Tot i que es tracta d'un cas isolat i molt allunyat dels seus homònims de l'Urgellet i de la Ribagorça, és ben possible que tinguem aquí un altre descendent del llatí *faigus*. Tinguem en compte que estem aquí plenament en el país de les fagedes i l'altura, 900 m., és molt adequada per aquesta planta. Ben a prop, a la ratlla amb el Vallespir, uns 5 km. més al N. hi ha el *Coll del Faig*. Tot invita a pensar que, essent el santuari un centre espiritual de tradició antiquíssima, el nom pot haver conservat l'arcaisme d'altres èpoques, mentre en la llengua viva s'imposaven les formes derivades de l'adjectiu *faigus*.

Noms que provenen de FAGËUS que, aplicat primer, com adjectiu, a la fusta, a l'arbre, i al bosc de faigs, ha acabat en català per designar l'arbre mateix, el faig, en la major part del nostre domini lingüístic. La forma fònica és *fáj* a les contrades ponentines de Ribagorça i Pallars² i és *fáč* a la resta del territori.

Font del Faig. Font en el camí de Ribes a Campelles, prop de l'ermita de Sant Antoni (cf. Cèsar A. Torras, *Vall de Ribes*, p. 223).

Font del Faig. Davant de l'antic Molí de Moreta, prop de Viladonja (cf. Cèsar A. Torras, *Ripollès*, p. 181).

Els Faigs de la Bicoca. Cèsar A. Torras parla del «bosc dels Faigs de la Bicoca» que cobreix els vessants de la serra de Ciuret, prop de Vidrà (cf. Cèsar A. Torras, *Ripollès*, p. 108).

Coll del Faig. Prop del Cim de l'Orri, prop de Sureda (cf. Cèsar A. Torras, *Alberes*, p. 305).

Coll del Faig. Prop de Montalbà, al Vallespir (cf. Cèsar A. Torras, *Vallespir*, p. 81).

Coll del Faig de Mig-jorn. Sobre la serra que se-